KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Roskilde Domkirke som verdensarv – *men hvordan?*

Af Kathrin Hohmaier & Signe Christensen-Dalsgaard

Kolofon

Roskilde Domkirke som verdensarv – men hvordan?
Udarbejdet af: Kathrin Hohmaier og Signe Marie Christensen-Dalsgaard
Udgivelsesår: 2025

Grafisk design: Maria Daa

Fotograf: Kathrin Hohmaier

Udgiver:
© 2025 Kulturens Analyseinstitut.
Alle rettigheder forbeholdes.

Kulturens Analyseinstitut
Stændertorvet 3D
4000 Roskilde, Danmark
Telefon: (+45) 69 16 26 69
info@kulturanalyser.dk
kulturensanalyseinstitut.dk

Om Kulturens Analyseinstitut: Kulturens Analyseinstitut er en selvejende og uafhængig institution etableret ved lov i 2023 på baggrund af et politisk flertal i Folketinget. Kulturens Analyseinstituts formål er at skabe og formidle viden om kulturens betydning i samfundet gennem uafhængige analyser og undersøgelser. Vi arbejder på tværs af kultursektoren for at samle og formidle viden, der kan inspirere til konkrete handlinger og styrke dialogen mellem forskellige aktører.

Roskilde Domkirke som verdensarv – *men hvordan?*

Kulturens Analyseinstitut er i 2025 indgået i samarbejde med Fondsorganisationen Kulturarv Roskilde Domkirke (Fonden for formidling af Kulturarv Roskilde Domkirke), ROMU og Liljeborgfonden, om at skabe aktiviteter i børnehøjde, som knytter sig til det nye verdensarvscenter for Roskilde Domkirke. Ved Kulturens Analyseinstitut er vores første opgave at undersøge kulturarvsformidling til målgruppen sårbare og udsatte børn og unge i Danmark de sidste 10 år ved at dykke ned i litteratur, og interviewe eksperter og fagfolk i felten, som har hands-on erfaring med netop dette område.

I denne artikel afklarer vi indledningsvis begreberne, som er i spil på området for kulturarvsformidling, og dermed tager vi indledende spadestik til at rammesætte vores analysearbejde i forbindelse med projektet. Som vi har fremhævet i smugkigget 'Roskilde Domkirke får sit eget UNESCO-verdensarvscenter – *men for hvem?*' (Hohmaier & Christensen-Dalsgaard, 2025), har stedets muligheder for formidling været et centralt aspekt i vores indledende analysearbejde. Spørgsmålet om, hvilken form for kulturarv Roskilde Domkirke egentlig repræsenterer, og hvordan man kan betragte en domkirke som formidlingsgenstand, ser vi som indledende rammesættende spørgsmål, som vi vil fokusere ind på i denne artikel, som har karakter af et smugkig ind i det løbende arbejde. Afslutningsvis runder vi af med nogle reflekterende spørgsmål, som vi håber, kan inspirere kulturinstitutioner i Danmark, som arbejder med kultur- og verdensarv, lokal forankring og formidling til børn og unge.

Roskilde Domkirke som kultur- og verdensarv og levende kirke

Roskilde Domkirke har siden 1995 været udnævnt som UNESCO verdensarv, det vil sige som kulturarv, der har betydning for hele menneskeheden. Verdensarv er defineret som kultur- eller naturarv, der er udvalgt særligt af UNESCO på grund af arvens enestående globale betydning og værdi, som derfor skal beskyttes, bevares og formidles med særligt hensyn. Slots- og Kulturstyrelsen, som i Danmark er ansvarlig for rigsfællesskabets arbejde med kultur- og verdensarv, inddeler kulturarv i "den flytbare kulturarv (fx genstande, der kan indsamles og flyttes), den faste kulturarv (fx bygninger og kulturmiljøer) [og] den immaterielle kulturarv (mere uhåndgribeligt, fx traditioner, udtryk, vaner)" (Slots- og Kulturstyrelsen, 2025a).

Roskilde Domkirke blev optaget på UNESCOs verdensarvsliste på grund af bygningens betydning for udbredelsen og anvendelsen af teglsten i Skandinavien (Slots- og Kulturstyrelsen, 2025b). Domkirken er en type arkitektur, som er skabt og udviklet over flere århundreder, især

gennem de kongelige grave og gravkapeller. Dertil kommer inventar og udsmykning, såsom højaltertavlen, malerier, genstande som det hylende drage-ur eller kopien af Dronning Margrete 1.s gyldne kjole. Dermed er Roskilde Domkirke fast kulturarv, men omfatter også flytbar kulturarv.

Derudover har domkirken siden 1400-tallet fungeret som kongelig gravkirke og rummer kongefamiliens gravmæler fra den tidlige middelalder og frem til i dag. Den har en høj kulturhistorisk og symbolsk værdi, som det også gives udtryk for på Roskilde Domkirkes hjemmeside: "Det er hele Danmarks stamtræ og monarkiets storslåede eftermæle." (Roskilde Domkirke, 2025).

Fotos: Kathrin Hohmaier, Roskilde Domkirke, 2025

Men kirken er også en levende sognekirke med vielser, gudstjenester og begravelser for byens borgere. Det er et religiøst sted, selvom mange besøgende især oplever den gennem arkitektur, kulturhistorie og Danmarkshistorie. Samtidig har den en stor betydning for lokalsamfundet og byens liv, da den står midt i Roskildes centrum og udgør en fast del af bybilledet og borgernes hverdag. Roskilde Domkirke er et sted, der ikke skal rekonstrueres i et museumsrum eller i et landskab, som man fx ser det i frilandsmuseer, for at kunne blive vist frem. Med reference til Walter Benjamin kan man sige, at Roskilde Domkirke som formidlingssted besidder auraen af originalværket (Benjamin, 2007). Denne autenticitet gør sig gældende i selve besøgsoplevelsen: Domkirken fremstår som autentisk, levende og opleves i sin oprindelige tilsigtede form.

Formidlingsarbejdet kan foregå på originalstedet, hvor man kommer helt tæt på det flere hundrede år gamle arbejde med at konstruere og bygge en domkirke. De besøgende kan røre ved teglstenene eller sætte sig i en vindueskarm, der er 600 år gammel. De kan gå udenom indlagte gravsten i gulvet eller tage plads ved beskyttelseskonstruktionen til dronning Margrete II's kommende gravmæle.

Domkirkens rum fordeler sig på flere forskellige kapeller, som hver især byder på unikke lys-, farve- og lydindtryk. Kirken kan opleves sanseligt uden at dette kræver særlige formidlingsgreb, som man ofte ser benyttet ved kulturhistoriske museer. Det kan sammenlignes med de umiddelbare sanselige erfaringer, man kan få i naturen, og som levendegørende formidlingsaktiviteter arbejder bevidst på at skabe.

Transformation

På nuværende tidspunkt er der en lille, integreret udstilling i Roskilde Domkirkens første etage. Med det nye verdensarvscenter, og nye rum og udendørsarealer til udstilling og aktiviteter, vil formidlings- og udstillingspraksis ved domkirken sandsynligvis ændre sig og gennemgå en transformation. Det kommende verdensarvscenter vil få plads i det nærliggende kongelige palæ, der rummer en stor gårdsplads og en smuk have. I denne setting bliver samspillet mellem natur, by og kulturarv tydelig og så at sige fremmet endnu mere, end dette samspil er i forvejen. Dermed udvides måden, hvorpå man kan opleve verdensarv i domkirken, idet også disse arealer inddrages, og forbindelsen til byen styrkes.

Roskilde Domkirke som krydsfelt

I Roskilde Domkirke og det kommende verdensarvscenter forenes en række lag, der rummer særlige muligheder for aktiviteter og dialog med børn og unge:

- For det første er der domkirken som monument og arkitektonisk værk – selve bygningen med dens teglsten og udvikling gennem århundreder.
- For det andet rummer stedet lag på lag af historier: kulturhistorien, kongehistorien og Danmarkshistorien med fortællinger om liv, død og kærlighed, der rører ved alle følelser.
- For det tredje følger UNESCOs verdensarvsprincip med, hvor den fælles historie, som tilhører hele menneskeheden og går på tværs af kulturer, betones ved Roskilde Domkirke.
- For det fjerde er kirken et religiøst sted, hvor troen praktiseres aktivt.
- Sidst, men ikke mindst, er kirken også en del af Roskildes byliv, hvilket gør både de lokale menneskers historier og det levende religiøse liv til mulige formidlingsgenstande.

Disse lag kan formidles forskellige steder: I selve domkirken med dens sanselige rum og kapeller, i de tilhørende udendørsarealer med natur og byliv, og i det nye verdensarvscenter i det kongelige palæ.

Refleksionspunkter

Roskilde Domkirkes kompleksitet som formidlingsgenstand rejser nogle centrale spørgsmål, der kan inspirere andre kulturinstitutioner, som arbejder med verdensarv, religiøse steder eller lokal forankring:

- Hvordan kan der skabes et samspil mellem originalstedet, hvor man som besøgende kommer helt tæt på de originale genstande og bygninger, og udstillingsrummet, som giver mulighed for at udfolde særligt tilrettelagte læringsgreb og pædagogiske aktiviteter?

- Hvordan formidler man et aktivt religiøst sted som verdensarvscentret i en sekulariseret kontekst - når besøgende har vidt forskellige religiøse og kulturelle baggrunde?

- Hvordan kan formidlingen både styrke børn, unge og den lokale befolkning – for hvem Domkirken er en del af hverdagslivet – i deres ejerskab til kulturarven og tilknytning til stedet, og samtidig fremme oplevelsen for fx familier og skoleklasser, der kommer langvejs fra?

- Hvordan gør man UNESCO-principper om fælles menneskelig arv forståelige og meningsfulde for børn og unge med forskellige forudsætninger?

Kilder

Benjamin, W. (with Schöttker, D.). (2007). *Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit und weitere Dokumente* (1. Auflage). Suhrkamp.

Hohmaier, K., & Christensen-Dalsgaard, S. (2025). *Roskilde Domkirke får sit eget UNESCO- verdensarvscenter – men for hvem?* Kulturens Analyseinstitut.

Roskilde Domkirke. (2025, august 20). *Kongegrave.* https://roskildedomkirke.dk/besoeg/kongegrave-1

Slots- og Kulturstyrelsen. (2025a). 2. *Hvad er kulturarv?* https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoeer/lokalplaner-og-kulturarv-en-guide/2-hvad-er-kulturarv

Slots- og Kulturstyrelsen. (2025b, august 19). *Roskilde Domkirke.* https://slks.dk/omraader/kulturarv/verdensarv/roskilde-domkirke

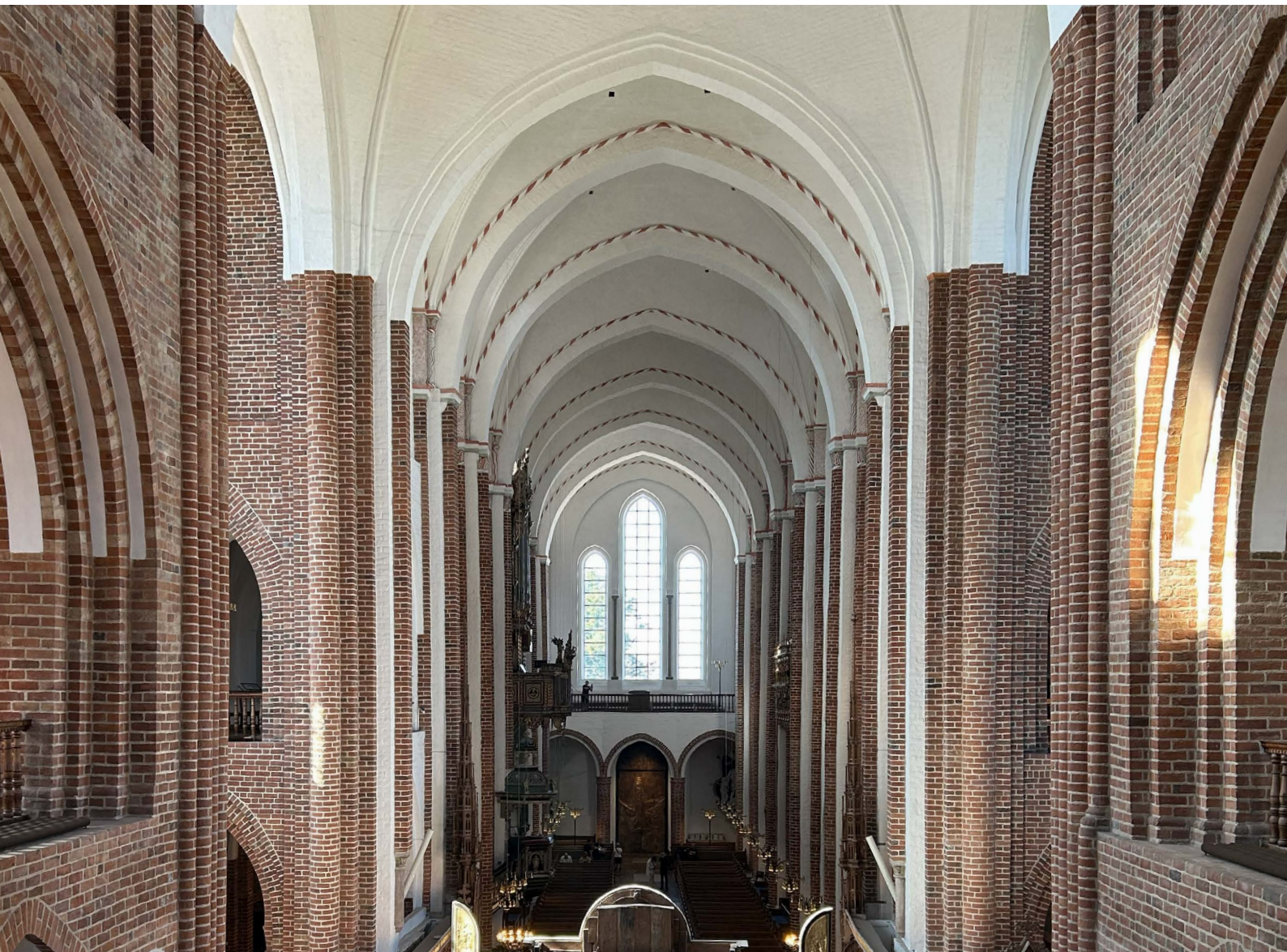

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Kulturens Analyseinstitut
(+45) 69 16 26 69
info@kulturanalyser.dk
Stændertorvet 3 D,
4000 Roskilde, Denmark